

**Emlékezés és emlékeztetés
2015. október 19.**

MEGNYITÓ

Tisztelt Legfőbb Ügyész Úr!
Tisztelt Elnök Asszony!
Tisztelt Dandártábornok Úr!
Tisztelt Professor Úr!
Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A Kúria elnökeként 2014. decemberében közleményben tudattam a nyilvánossággal, hogy kutatási program indult az 1956-os forradalom és szabadságharcot követően keletkezett igazságügyi dokumentumok rendszerezett feltárására. A kutatások célja, hogy az igazságszolgáltatás a tények feltárásával tisztelegjen az áldozatok emléke előtt, és tárgyilagos ismeretanyaggal járuljon hozzá a múlttal való őszinte szembenézéshez.

Az 50-es években és 1956. októberében számtalan polgártársunk mindennapi tetteikben megnyilvánuló szabadságszeretete éltette tovább a reményt, hogy lehet még Magyarországon alkotmányos demokrácia. Nem feledkezhetünk meg azokról, akik állásuk elvesztését, középiskolai vagy egyetemi tanulmányokból való kizárást kockáztattak a szabadság melletti kiállásukkal. A **sorsdöntő pillanatokban nem hátráltak meg, nem kötöttek alkut.** Közöttük megtaláljuk azokat a bírákat és ügyészeket is, akik saját elhatározásukból mondtak le hivatalukról, mert nem kívántak részt venni egy olyan igazságszolgáltatásban, amelynek elveivel nem tudtak azonosulni.

Kötelességünk tehát az emlékezés és az emlékeztetés: ezt diktálja az áldozatot hozó polgártársaink iránti megbecsülés – de erre indít az igazság szeretete is!

Ha belépünk a Kúria épületébe, az aula falán jobb oldalt egy márványtáblán a következő névsort olvashatjuk: Benkő Gyula, Buday György, Czétényi Jenő, Csillag István, Feri Sándor, Fróna Dániel, Horváth Béla, Horváth János, Jeszenszky Ferenc, Komlóssy István, Kővágó János, Kulcsár József, Kulcsár Kálmán, Laluska Pál, Laszly Pál, Mészáros Ágoston, Mészáros István, Nagy Miklós, Siklósi Gyula, Sohár Béla, Szepes Gyula, Victor János, Vörös József. A névsorban szereplők azok a bíró társaink, akik az 1956-os forradalmat és szabadságharcot támogatták, vagy a megtorlásban való részvételt megtagadták.

Az 56-os forradalom és szabadságharc emlékét az első szabadon választott országgyűlés 1990 tavaszán, első ülésnapján törvényben örökítette meg, történelmi jelentőségét a 2011-ben elfogadott Alaptörvény is kiemeli. **A rendszerváltozás egyik legfontosabb, napjainkra is kiható kérdése volt az igazságtétel**, amely célul tűzte ki az áldozatok anyagi és erkölcsi kárpótlását. Ezt szolgálta a négy semmisségi törvény¹ (melyekkel a jogalkotó jogerősen elbírált büntetőügyekben mondta ki az ítéletek semmisségét), és a két igazságtételi törvényjavaslat, melyek közül az elsőt az Alkotmánybíróság teljes egészében, a másodikat pedig részben megsemmisítette, és a megmaradt rendelkezés alkotmányos értelmezéséhez útmutatást adott. **Az Alkotmánybíróság határozottan állást foglalt a jogállamiság, annak részeként az alkotmányos büntetőjog követelményeinek mindenkori betartása mellett.**

Az 50-60-as évek büntető pereiről mind a mai napig nem rendelkezünk átfogó nyilvántartással. A korábbi kutatások eredményeként az áldozatok adatai részben már nyilvánosságra kerültek, nem ismerjük azonban az igazságszolgáltatás azon „hőseinek” életútját, akiknek helytállása, jogállami elvekhez való hűsége példaként szolgálhat napjaink bírái és ügyészei számára is.

Mindezekre figyelemmel döntött úgy Legfőbb Ügyész Úr, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és jómagam, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc közelgő 60. évfordulójára figyelemmel közös kutatási programot indítunk a megtorlás fehér foltjainak felderítésére. A jogi és történeti szempontokat egyaránt érvényesítő kutatások kiterjednek

- a forradalmat követő büntetőperek rendszerezett és hiánypótló áttekintésére,
- az igazságszolgáltatást felhasználó megtorlás irányító és végrehajtó testületeinek, és az abban közreműködő személyek körének feltárására,
- a megtorlás emblemikus mártírjainak portrészzerű bemutatására.

Olyan ténykutatást tűztünk ki célul, amely tényeket tár a nyilvánosság elé, a véleményalkotást a közösségre bízva – ugyanakkor rámutat, hogy az adott korszakban fennállt az erkölcsi választás lehetősége.

---

¹ Az 1956-os népfelkeléssel összefüggő elítélések orvoslásáról szóló 1989. évi XXXVI. törvény; az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1990. évi XXVI. törvény;

az 1963 és 1989 között elkövetett egyes állam és közrend elleni bűncselekmények miatt történt elítélések semmissé nyilvánításáról szóló 1992. évi XI. törvény; végül a 2000. évi CXXX. törvény az 1956. évi forradalom és szabadságharc utáni leszámolással összefüggő elítélések semmisségének megállapításáról – In: Király Tibor: Büntetőeljárás (Osiris, Bp. 2003), IV. Fejezet –Négy törvény az ítéletek semmisségéről

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az ismert mondás szerint a magyar jogásznemzet. Ez nem egyszerűen csak azt jelenti, hogy sokan választják e pályát, hanem hogy **a hazaszeretet érzülete mindenkor szilárd jogtudattal párosult:** az állami és társadalmi élet szervezett rendjére – melynek forrása több évszázadon át a Hármaskönyv volt – a független nemzet, az önálló magyar állam bizonyítékaként tekintettek. E sajátos meggyőződés vezette az elmúlt századok legkiválóbb magyar jogászait, amikor hivatásuk mellett mindenkor tevékenyen vettek részt a közügyekben. **A közösség, a nemzet szolgálatának eszméje olyan maradandó jogászi érték,** mely nem fér össze azzal, hogy az igazságszolgáltatást bármilyen joga kívüli célra vegyék igénybe. **A magyar jogásztársadalom közös feladata, hogy fejet hajtson e jogászi értékrendhez hűséges pályatársak előtt,** akik inkább vállalták a tisztségükről való lemondást, karrierjük félbeszakítását, mintsem hogy hivatásuk íratlan szabályait megszegjék.

E gondolatok jegyében kívánok Önöknek eredményes tanácskozást!

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!